

Jak poznat dítě v obtížné situaci a jak postupovat

Často si rodič nebo pedagog všimne, že s dítětem není něco v pořádku. Obtížnější je však zjistit, co s ním vlastně je. Některé projevy mohou být podobné těm pubertálním. Dospělý je najednou v situaci, kdy musí zaujmout stanovisko a rozhodnout se, jak se zachová. Zde jsou nejčastější příčiny, které dítě přivádějí do obtížných situací a typické příznaky, kterých je třeba si všimnout:

NEJČASTĚJŠÍ PŘÍČINY	TYPICKÉ PŘÍZNAKY
<p>nedostatečně naplňované základní potřeby dítěte všechny formy domácího násilí násilí a šikanování ve skupině spolužáků dlouhodobý stres z rozvodu či rodinných hádek chronická nemoc dítěte zdravotně handicapovaný sourozenec specifická porucha učení nadané dítě fyzický vzhled významná odlišnost sociální, kulturní, ekonomická alkoholová či drogová závislost v rodině vysoce ambiciózní rodiče a strach dítěte, že nesplní jejich očekávání ztráta kamarádů či odmítání skupinou dětí sourozenecká konstelace školní selhávání komplex méněcennosti</p>	<p>náhlé změny v chování dítěte agresivita dítěte lítostivost a plačtivost problémy se spánkem, noční děsy nesoustředěnost problémy s jídlem – vybíravé chování, odmítání, přejídání zvýšená úzkostnost a neopodstatněné strachy lhaní, krádeže a podvody snížená hladina citlivosti a vyšší vzrušivost a dráždivost nepřiměřené reakce na chování druhých šikanování upoutávání pozornosti za každou cenu, stále být středem zájmu odmítání komunikace vymyšlení příběhů, přikrášlování reality nadměrný stud a plachost záchvaty vzteku a zuřivosti neposlušnost a vyrušování ve škole drogové závislosti školní maladaptace a odmítání školy</p>

ČEHO SE VYVAROVAT

Spěchu.

Neochotě se osobně angažovat (raději dítěti přiznejme pravdu a osobně zprostředkujme za sebe náhradu – dítě vycítí z naší nonverbální komunikace a rozpor mezi řečeným a viděným může být spouštěčem dalšího stresu a ponížení).

Domněnce, že jeden hovor všechno vyřeší (je třeba mít nad dítětem v obtížné situaci stálý, leč nenápadný dohled a být v hodnocení dalšího chování velmi důsledný a kontrolovatelné věci občas zkontrolovat).

Nálepkování dítěte, jeho chování či jeho rodiny.
Řešení osobní situace dítěte před celou třídou.
Připomínání minulých prohřešků jejichž vina byla trestem odčiněna.
Skandalizování dítěte a rodiny před učitelským sborem atraktivními informacemi.
Nerespektování intra- a interkulturních rozdílů v životním stylu rodin.
Hodnocení dítěte a vynášení předčasných úsudků.
Kritizování či odsuzování klíčových osob dítěte a jejich chování (matka, otec, ale také prarodiče, sourozenci, tety atd.), lze pouze objektivně popsat a hodnocení ponechat na dítěti stejně tak jako jeho pocity vůči nim.

CO DĚLAT, SETKÁTE-LI SE S DÍTĚTEM V OBTÍŽENÉ SITUACI?

Dítě za první projevy negativního chování netrestejte. Dejte však výrazně najevo, že takové chování neschvalujete a pomozte dítěti najít vhodný způsob omluvy a náhrady, které budou prosty posměchu a ponížení dítěte.
Najděte vhodný čas a místo

Během rozhovoru respektujte názory, postoje, potřeby a hlavně pocity dítěte, neodsuzujte způsob jeho chování, ale ukažte či naznačte mu jiné, zdravější způsoby řešení obtížných situací. Cílem hovoru je odhalit souvislosti mezi tím, co si dítě myslí, jak se chová a co to vyvolalo a dítěti toto pochopení

k rozhovoru s dítětem mezi čtyřma očima a vraťte se k problémové situaci.

Rozhovor ved'te jako rovný s rovným, vyzvěte dítě, aby se v místnosti, kde není nikdo jiný, posadilo a vy se k němu posadte ze strany a začněte hovor sdělováním, nikoliv dotazováním. Připomeňte mu stručně, jak jste sami situaci viděli, vnímali a ujistěte ho o své podpoře, kterou mu nabízíte. Současně mu orientačně řekněte, kolik času můžete dnes rozhovoru věnovat, aby dítě mělo určitou představu o tom, co ho čeká, a také mu nabídněte další setkání.

Dejte dítěti najevo, jak je pro vás důležité, tím že nebudete brát vyzvánějící telefon, na klepání nebudete reagovat či návštěvě sdělíte, že řešíte velmi důležitou věc a nemáte čas.

zprostředkovat. Dítě musí porozumět, proč se chová konkrétním způsobem.

V prvním rozhovoru se vyhýbejte otázkám, které mohou v dítěti vzbuzovat dojem, že se chcete něco dozvědět o jeho rodině, že slídíte. Nebo dítěti řekněte, že by bylo dobré, kdybyste to věděli, ale že záleží jenom na něm, zda se rozhodne vám tyto informace dát. Řešení obtížné situace dítěte znamená, že řešení nebude časově odkládáno a vy dítěti naznačíte možné kroky ke zvládnutí konkrétní situace, a na nichž je třeba se s dítětem domluvit. Prvním krokem je zvládnutí stresu a odbourání úzkosti dítěte pochopením problému a jeden hovor k tomu stačí.

CO DÁL PO PRVNÍM ROZHOVORU?

Nabídněte dítěti odbornou pomoc formou telefonického hovoru na linku pro děti a umožněte mu tento hovor o samotě či pouze s vaší přítomností nebo ho pouze vybavte kontaktním telefonním číslem.

V obtížné situaci je vhodné takový rozhovor doplnit o **krátký příběh**, ve kterém mu ukážete, jak se jiné dítě vyrovnalo s obdobnou či ještě závažnější situací a jak je dnes úspěšné.

Zvažte zda **doporučíte dítěti svěřit se s celým problémem rodičům** nebo je alespoň zapojit do řešení.

Svěřené informace od dítěte dále bez jeho souhlasu nikomu nesdělujte, před třídou nepřipomínejte jeho poklesek chování, ale buďte důslední v pozorování a kontrole, jak si dál vede.

Pokračujete-li v práci s dítětem sami a řešíte jeho problém, který se projevuje ve škole, nezapomínejte, že **je třeba současně posilovat identitu, sebepojetí dítěte a jeho sociální dovednosti** včetně zvládnutí stresových situací. Naučte dítě jakoukoli krátkou relaxační techniku (hluboké vdechy a výdechy, počítání do pěti, propínání nohou, kývavé pohyby hlavou) a externalizaci jeho negativních pocitů – strachu, vzteku, např. vymačkáním do pěsti, do kamínku, který by takové dítě mohlo nosit v kapse apod.

Máte-li pocit, že dítě s vámi otevřeně nespolupracuje, doporučte mu, aby napsalo dopis osobě, již si ve svém životě váží, a který může a nemusí odeslat, nebo si začalo psát deník.

Ve třídě **provádějte občas sociální hry a výchovnou dramatikou**.